

2. HODNOTY A PŘÍNOSY ZAHRÁDKOVÝCH OSAD

2.1 PŘÍNOSY ZAHRÁDKOVÝCH OSAD MĚSTU

- jsou nedílnou součástí systému zeleně města
- jsou důležitou součástí městských rozvojových koncepcí a rozvoje rekreačních zelených ploch
- efektivně se uplatňují v koncepci greenbeltu – zeleného pásu města
- podílejí se na členění urbanizovaných a zelených ploch města
- spoluvytváří zelené pohledové horizonty urbanizovaného prostředí
- jsou rekreačním zázemím města
- zahrádkaření je jednou z nejdostupnějších volnočasových aktivit – prostorově, dopravně, finančně i sociálně
- zahrádkové osady umožňují věkově nelimitované rekreační využití
- navazují na obytné zázemí města, pěší a cyklistické trasy, jsou cílem procházek
- umožňují celoroční rekreační využití městských zelených ploch
- zajišťují sociální kontrolu velkých ploch
- šetří veřejné finance kvalitní údržbou městských ploch
- jsou zdrojem zisku z nájemného
- uplatňují se v podnikatelské sféře – odbyt zahrádkářského sortimentu a služeb
- jsou jedním ze stabilizačních prvků kvalitního života ve městě
- svou multifunkčností přispívají k tvorbě městské krajiny

Struktura městské zeleně se vyvíjela v souvislosti s rostoucími městy a zástavbou. V současnosti důležitost zeleně a zelených ploch stále nabývá na významu, a to ve všech kategoriích – tedy v zeleni soukromé, vyhrazené i veřejné. Zahrádkové osady jsou od počátku 20. století nedílnou **součástí systému městské zeleně**.

Jsou specifickým útvarem, v němž se spojují tři základní hodnotové osy – životního prostředí, sociální aspekty a urbánní souvislosti.

Většina evropských měst přijala plány rozvoje zelených ploch nebo alespoň související dílčí koncepční záměry. Zahrádkové osady jsou vždy **součástí těchto rozvojových strategií** a hrají v nich podstatnou roli. Jsou zahrnuty do plánovacích dokumentů městské i příměstské rekreace, městské zeleně, otevřených veřejných prostranství, chráněných území, transportní strategie peších a cyklistických tras, ochrany životního prostředí atd. V aktualizaci současných dokumentů a zejména ve struktuře nově vznikajících analogických strategií, které budou s určitostí v blízké budoucnosti pro česká města ve značném rozsahu implementovány, je třeba počítat s možnostmi, které zahrádkové osady jako prvek městské zeleně skýtají. V nejbližší době se **efektivně uplatní v koncepci Zeleného pásu Prahy**.

Z hlediska struktury městského prostředí mohou zelené plochy zahrádkových osad spoluvytvářet **zelené pohledové horizonty**. Je to hodnota, která je z hlediska utváření a vnímání urbánního prostoru nesmírně cenná. Zahrádkové osady se mohou v pohledech z města uplatnit i negativně; zejména pokud není účinně regulována výstavba doprovodných staveb. Nicméně téměř ve 40 % zahrádkových a chatových osad na území hl. m. Prahy jsou doprovodné stavby nevýrazným, doplňujícím či zcela chybějícím elementem (*Vágnér, 2004*). Ve většině osad je výstavba prostorově regulována či je zcela skryta ve vzrostlé zeleni. Při správném fungování osady nedochází k nekontrolované výstavbě chat, ani k jinému než zahrádkářskému využívání. Velmi častá je výsadba obvodového pláště – doprovodné izolační výsadby, obklopující z vnější strany oploceňovací osady.

Z pohledu zástavby města se tak ZO mohou uplatňovat jako regulérní členící vertikální zelený prvek.

Jedním z úkolů samosprávy měst je zajistit širokou škálu nabídky a zázemí pro rekreační a sportovní aktivity, a to v celé věkové struktuře obyvatelstva. Zahrádkové osady se v tomto ohledu velmi významně uplatňují. Jsou totiž **rekreačním zázemím** pro městskou populaci. Zásadní výhodou převyšující mnoho jiných sportovních či volnočasových aktivit je jejich **věkově neomezená využitelnost**.

Zahrádkové osady jsou dosažitelné městskou veřejnou dopravou, která není finančně náročná. Stejně tak jako náklady na hospodaření a rekreaci na zahrádce, a to i přesto, že v poslední době stoupá nájemné jednotlivých zahrádek. Využívají je proto i ekonomicky méně silné skupiny obyvatelstva, které se nemohou zapojit do finančně náročnějších aktivit. Na zahrádky lze tedy nahlížet jako na jednu ze **sociálně nejdostupnějších možností** trávení volného času.

Značný potenciál mají zahrádkové osady z hlediska saturace potřeb krátkodobé rekreace. Návaznost na vycházkové trasy a cyklotrasy z nich často činí dojemové procházkové cíle i pro to městské obyvatelstvo, které zahrádku přímo neobhospodařuje. Při správném managementu osad a jejich otevřené komunikaci s okolním prostředím tak ZO poskytují rekreaci v příjemném a upraveném prostředí městské zeleně, které má během vegetační sezóny značnou a atraktivní proměnlivost. Existují již částečně otevřené zahrádkové osady, které **umožňují rekreaci širšímu okruhu obyvatelstva**. Tento trend je mezi většinou zahrádkářů přijímaný kladně.

Pozitivním aspektem zahrádkových osad je možnost jejich **celoročního rekreačního fungování**. V sezóně má délka pobytu blíže ke krátkodobé rekreaci až k druhému bydlení. Mimo vegetační období má spíše charakter jednodenní rekreace. Zahrádkové osady tak zajišťují městským aglomeracím **celoroční sociální kontrolu** a bezpečnost velkých ploch, což je obyvateli přiléhající bytové zástavby vnímáno velmi pozitivně.

Plocha zahrádkové osady je z pohledu správy a managementu údržby zeleně města jednoznačným přínosem. Správa a údržba těchto ploch je totiž zajištěna z neveřejných prostředků, a navíc je většinou na výborné odborné úrovni. ZO představují pro rozpočet města úsporu výdajů i v plochách na údržbu jinak značně náročných (špatně dostupných či devastovaných, ve svazích). Zahrádkáři pro město zajišťují **nízkonákladovou kvalitní údržbu** zelených ploch a spoluutvářejí kvalitu městského prostředí, což ostatní organizované sportovní či rekreační aktivity městu nemohou v takovéto míře zajistit.

Ekonomickým přínosem však není jen pasivní ušetření výdajů na údržbu ploch, ale i **finanční příjmy**

z nájemného. Ty osady, které hospodaří na pozemcích městských částí, parcelách vlastněných magistrátem a pozemkovým fondem České republiky, jsou pro tyto vlastníky zdrojem zisku. Z veřejných fondů do nich zpravidla žádné subvence (na rozdíl od zahraničí) neplynou. I když se z hlediska celoměstských financí nejedná o zásadní příjmovou položku, z hlediska příjmu a celkové finanční bilance nákladů na zelené plochy zahrádkové osady ostatní prvky městské zeleně jednoznačně převyšují.

Zahrádkové osady se uplatňují i v podnikatelské sféře, a to v návaznosti na další ekonomické subjekty. Jsou odběrateli celé škály zahradnického sortimentu a služeb.

Souhrnně lze konstatovat, že rekreační plochy spolu s privátními plochami a zahrádkovými osadami jsou v územních plánech měst **jedním ze stabilizačních prvků** kvality života ve městě.

2.2 PŘÍNOSY ZO K ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ

- mikroklimaticko-hygienické funkce zahrádkových osad
 - produkce kyslíku – součást zelených plic města
 - pozitivní vlhkostní a tepelná regulace města
 - vliv na denní a noční teplotní amplitudu
 - snižování prašnosti
 - snižování hlučnosti
- zabraňují vodní erozi
- podílejí se na retenci vody v území a pozitivních vodohospodářských poměrech
- jsou biologickým filtrem, omezují škodlivé látky v prostředí – produkce fytoncidů
- jsou významným prvkem biodiverzity
- tvoří specifickou ekologickou niku
- napomáhají naturalizaci městského prostředí, zahrnují biologické rozvojové plochy
- udržují genofond okrasných rostlin, podílejí se na šlechtění
- udržují genofond starých krajových odrůd ovocných dřevin
- udržují a množí druhy ohrožené květeny ČR
- přispívají k trvale udržitelnému rozvoji (kompostování, biozahradničení, snížená produkce obalů – menší ekologická stopa, využívání místních zdrojů potravin)

- zpracovávají bioodpad
- vyznačují se téměř nulovou energetickou náročností na svůj provoz

Přírodní potenciál zahrádkových osad a jejich úloha jako právoplatného prvku městské zeleně se odráží také v plnění široké škály **mikroklimaticko-hygienických funkcí**.

Zeleň zahrádkových osad se aktivně podílí na ovlivňování plynného složení vzduchu. Přestože význam **produkce kyslíku** městské zeleně bývá často podceňován, není zpochybnitelné, že k jeho produkci dochází. Vzhledem k současným trendům ochrany životního prostředí a vývoji snižování emisí bude i nadále tento přínos podstatný.

Zahrádkové osady s vysokým zastoupením vzrostlé zeleně se podílejí na **pozitivní tepelné regulaci městského prostředí** tím, že napomáhají zmenšení amplitudy extrémních hodnot vzduchu a pomáhají tak účinné ventilaci městského prostředí. Uplatňují se jak ve vlhkostní, tak tepelné regulaci prostředí a mírní noční výkyvy teploty.

Zahrádky aktivně přispívají ke **snižování městské prašnosti**, a to nejen zachycením částic na listech rostlin a jejich postupnou, následnou sedimentací, ale i vlastním pokryvem půdy, kterou jejich zeleň chrání proti vysychání a následnému odnosu ornice – deflaci. Samy zdrojem prašnosti nikdy nejsou. Zahrádky se mohou pozitivně uplatnit i v akustických poměrech městského prostředí, a sice jeho izolací – **snižováním hlučnosti prostředí**.

Osady jsou účinným **útvarem zabraňujícím nežádoucí vodní erozi** zejména na ohrožených místech, svazích apod. Tím, že tvoří trvalý vegetační pokryv půdy, zabraňují smyvu ornice, a tedy i následné degradaci pozemků. Vodohospodářské poměry měst jsou vždy citlivou otázkou a změna odtokových poměrů území může mít dalekosáhlé důsledky v celé řadě oblastí.

Retence vody v území, na kterém se nacházejí zahrádkové osady, je pro širší území jednoznačným přínosem. Zadržování vody v území **pozitivně ovlivňuje vodní poměry** a jejich plochy z funkčního hlediska působí pozitivně na odtokové poměry zejména terasováním, zatravněním, vnitřním systémem odvedení povrchových vod bez erozí

účinků, akumulací a následným využitím srážkové vody. Přirozenému odtoku vody však nesmí nako- nec bránit překážka – oplocení zachycující splavený materiál (Ungerma, 2006).

Za specifický hygienický účinek městské zeleně, a tedy i zeleně zahrádkových osad, je možné považovat i baktericidní a bakteriostatické účinky způsobené zejména **produkcí fytoncidů**, které tvoří některé okrasné i užitkové rostliny. Fytoncidy, pryskyřice a těkavé látky jsou účinné proti nežádoucím prvkům ve vzduchu, zejména choroboplodným zárodkům a obtížnému hmyzu. Tvoří je rostliny (ořešák, některé jehličnany, hloh, topol, zerav, tavolník a další), které se v zahrádkových osadách hojně pěstují, a fakticky tak fungují jako biologický filtr prostředí.

Zahrádkové osady se uplatňují jako **významný prvek biodiverzity**. Vzhledem k vysokému podílu stromů a keřů a druhovému bohatství pěstovaných i planě rostoucích rostlin nachází v zahrádkářských koloniích ekologickou niku řada druhů volně žijících živočichů, z obratlovců především ptáků, některých druhů plazů (například ještěrka obecná) a obojživelníků (například ropucha obecná). Existence zahrádek je také pravděpodobně podmínkou udržení i relativně bohaté městské populace ježka východního a také mnoha druhů bezobratlých, především hmyzu. Živočišné druhy nacházejí v zahrádkách nejen dobré potravní možnosti, ale i úkryt (Buček, 2006).

V mnoha osadách se nacházejí drobné vodní prvky či extenzivně udržované plochy, které slouží jako refugium pro volně žijící a synantropní organismy. Hodnotná jsou i drobná alpina a menší hydrofytní společenstva, která využívají i menší živočišné a obojživelníky. Zahrádky se tak mnohdy stávají **specifickou ekologickou nikou** pro životní cyklus drobných živočichů.

Osady jsou obvykle v přechodové zóně mezi obhospodařovaným a městským prostředím obklopeny hustou izolační výsadbou – zejména keřů, které vytvářejí z hlediska naturalizace urbanizovaného prostředí města velmi žádané **biologické rozvojové plochy**. Často mají až charakter interakčního prvku nebo lokálního biokoridoru. Hus-té keřové výsadby jsou navíc v zimním období dů-

ležitou složkou potravy avifauny; v sezóně místem úkrytu a hnízdění.

Pěstovaný sortiment v zahrádkových osadách se posouvá od užitkových rostlin k okrasným druhům dřevin a trvalek. Často se zde udržuje méně častý a specificky široký sortiment okrasných rostlin využitelných pro širší použití ve veřejné zeleni.

Některé organizace i celé osady se specializují na konkrétní taxony. Prohlubují tak znalosti o jejich inovativním použití, udržují sortimentální sbírky – spravují genofond, provádějí šlechtění na zvýšenou odolnost k biotickým a abiotickým činitelům a prakticky jej ověřují. Jsou tak **součástí odborné veřejnosti** zabývající se tématem šlechtění a použití rostlin ve městech i na venkově.

Tradice pomologického šlechtění a pěstování ovocných dřevin je v zahrádkových osadách od počátku jejich fungování rozvinuta a zejména v těch starších je možné nalézt původní staré odrůdy, které se řadí nejen ke genovému, ale i kulturnímu dědictví. Jsou přizpůsobeny místním klimatickým podmínkám a často jsou vysoce rezistentní vůči patogenním chorobám a škůdcům. Bývají proto využívány jako výchozí materiál v novošlechtění a jsou v tomto směru vysoce cenné i na mezinárodní úrovni.

Přínosné je pěstování a výsadba druhů zapsaných v Červeném seznamu flóry České republiky, které se řadí mezi ohrožené druhy. Nejčastěji je to sněženka podsněžník, koniklec obecný, lýkovec jedovatý, modřenec hroznatý, bledule jarní a další. Mají-li ohrožené druhy vhodné podmínky, mohou vytvářet vitální menší populace.

V udržitelném rozvoji, ke kterému se Česká republika přihlásila řadou dokumentů (např. Strategii trvale udržitelného rozvoje v České republice z roku 2004), jsou zahrádkové osady svébytnou složkou. Při dodržování správného způsobu hospodaření totiž v principu svého fungování aktivně **snížují zanechanou ekologickou stopu** více než kterákoliv jiná rekreační, sportovní či oddychová zařízení.

Je zřejmé, že zahrádkáři a další uživatelé zahrádkových osad ve větší míře než ostatní obyvatelstvo bez zahrádek využívají svých výpěstků. Ty jsou

vlastně plnohodnotnými lokálními zdroji a nejen, že tak šetří množství obalů, ale v důsledku i odpadu. Rovněž tím přispívají ke snížení potřeby dálkové dopravy, která v největší míře transportuje potraviny a jejíž podíl na znečištění životního prostředí, zejména pak ovzduší, je stále na 83–94 % (*Ecology, 2009*).

Ministerstvo životního prostředí se vážně zabývá otázkou snižování vysoké energetické náročnosti a možnosti hledá ve všech složkách národního hospodářství. Z tohoto pohledu zahrádkové osady velmi výrazně předčí ostatní rekreační a sportovní zařízení. Jejich provoz je z hlediska spotřeby energií téměř nulový a právoplatně se tak začleňují mezi aktivity nejméně zatěžující životní prostředí.

Ekologickým přínosem je rovněž i **zpracování bioodpadu** na vlastních pozemcích kompostováním. Tím může být zpracováno až 50 % vyprodukovaného domovního odpadu.

Z celoměstského pohledu toto zapadá do celkové koncepce zodpovědného přístupu k bioodpadu (*Programové prohlášení vlády ČR 2009*) a promítá se jak do šetření nákladů na jeho zpracování a dopravu, tak do snižování emise škodlivých plynů uvolňovaných ze skládkování.

Podceňováním všech těchto přínosů zahrádkových osad k životnímu prostředí bychom byli v rozporu s idejemi trvale udržitelného rozvoje i ochrany životního prostředí jako takovými.

2.3 SOCIÁLNÍ ASPEKTY ZAHŘÁDKOVÝCH OSAD

- významný prvek městské rekreace a trávení volného času – aktivní rekreace
- uspokojují potřebu kontaktu s půdou a přírodou
- nejintenzivněji využívané městské zelené rekreační plochy
- tvorba komunity, sdružování občanů se společným zájmem
- sdílení zkušeností, znalostí – kultivace společnosti – sociální kolektivní inteligence
- multidisciplinární téma zahradničení – spolupráce mnoha oborů
- význam pro psychohygienu a regeneraci duševních sil – emocionální a psychické zdraví populace, vnímání zelené barvy, klimatická masáž
- význam pro regeneraci fyzických sil a rekonvalescenci po onemocněních
- dietetický aspekt – prevence závažných onemocnění – produkce biopotravin, kvalitních produktů
- naučné a výchovné předpoklady, kontakt s životními cykly, vztah k přírodě, ochraně prostředí
- místo pro spolupráci, pomoc a integraci hendikepovaných a sociálně znevýhodněných
- místo intergeneračního dialogu a setkávání
- důležitá seniorská aktivita

Sociální aspekty spojené s fenoménem zahrádkových osad jsou v současnosti (a do budoucna jistě ještě více budou) jejich nejzákladnější kvalitativní hodnotou.

Zahrádky představují, zejména v městském prostředí, významnou **volnočasovou aktivitu**, smysluplné trávení volného času a prostor pro regeneraci jak duševních, tak fyzických sil. Tento typ rekreace v relativně přírodních podmínkách je významnou protiváhou pobytu a práce v urbánním stresovém prostředí. Jsou nositelem aktivního i pasivního odpočinku.

Zahrádky mohou saturovat jednu z **archetypálních lidských potřeb** – kontakt s půdou a přírodou. Pro současný styl života, trávení volného času a virtualizaci společnosti budou tyto hodnoty a možnosti stále nabývat na důležitosti, protože odkazují k něčemu uchopitelnému, co je zároveň hluboce zakořeněné.

Občanská společnost může nejlépe fungovat, je-li jejím základem **funkční komunita**. Ta zpravidla vzniká ze společného zájmu a její činnost se obvykle promítá do dalších složek společnosti. Zahrádkářské společenství je jednou z jejích skladebných částí. Tím, že patří k nejlépe organizovaným a hierarchizovaným uskupením v České republice, které však funguje na ryze demokratickém základě, má pro komunitní práci výborné předpoklady. Můžeme usuzovat, že v případě stabilizace situace s budoucností jednotlivých osad nastane podobná situace jako v dalších evropských zemích, kde jsou zahrádkáři nedílně do komunitní práce zapojeni.

Zahrádkářské společenství i vlastní osady jsou také platformou, na které se sdílejí a vyměňují informace, setkávají se lidé se společným tématem. Tento aspekt ZO je možné chápat jako součást **sociální kolektivní inteligence**. Hodnotné je, jsou-li zahrádky využívány nejen jejich nájemci, ale i jejich širokým okruhem příbuzných a přátel, a jejich přínosy jsou tak ještě více společensky rozšířeny.

Činnost v zahrádkách a zahrádkových osadách zahrnuje odvětví péče o zeleň, pěstování plodin a tvorbu rekreačního zázemí. Potkávají se zde různé související obory – např. fytopatologie, výživa rostlin, pedologie, šlechtění a školkařství, mikrobiologie, dendrologie, pomologie, botanika, ekologie, ale i estetika, floristika a zahradní architektura. Zahrádkaření je tedy téma **multidisciplinární**, což je důvodem a průsečíkem **spolupráce** dalších zájmových spolků a odborníků z příbuzných oborů.

Prokazatelný je pozitivní vliv sadovnických a zahrádkářských činností na **psychohygienu a regeneraci duševních sil**, což se odráží v možnosti zlepšení životního standardu celé společnosti. Byly prokazatelně potvrzeny (*University of Essex, 2003*) synergické vlivy obnovy psychických sil v přírodním prostředí i v relativně přírodním prostředí zahrad a zahrádkových osad. Závěry výzkumu identifikují zahradní činnost jako jeden z nejeekonomičtějších způsobů zajištění duševního a emocionálního zdraví celé populace.

V psychologickém působení zeleně jde především o psychologický dopad výtvarných hodnot přírodního prostředí, o specifickou jeho vnímání a také o vnímání zelené barvy. Kritériem hodnocení účinků zeleně na organismus člověka je stupeň namá-

hání nervové soustavy. Při pozorování zelené barvy je lidské oko minimálně zatěžováno a pociťuje pohled na zelenou barvu jako odpočinek. Stejně tak nervová soustava vnímá přírodní prostředí jako odpočinek. Vlastní výtvarná stránka zahrad a jejich kompozice pak spadá do oblasti duševní hygieny člověka zejména hloubkou estetického prožitku (Balabánová, 2000).

Přínosem jsou rovněž možnosti **regenerace fyzických sil**. Činnost je vhodná pro rekonvalescenci po nemocech kardiovaskulárního systému a žilních onemocněních. Terapeutické zahrady pro rekonvalescenci onemocnění fyzických, mentálních a tělesných postižení jsou v rozvinutých zemích běžně zřizovány a mají relevantní status. V tomto hledisku se uplatní nejen vlastní fyzická práce a aktivity s ní spojené – tedy účinek na vlastní organismus, ale i působení na jeho periferie. Příkladem je tzv. klimatická masáž – označujeme tak působení zeleně na periferní nervová zakončení a pokožku – je to příznivé vnímání působení střídání osluněných a neosluněných ploch, světla a stínu, spolu se změnami teploty (Balabánová, 2000).

Z hlediska dlouhodobého vlivu zahradek na zdraví obyvatelstva je možné kladně hodnotit i pozitivní **dietetický aspekt**. Zvýšený příjem zdravých potravin a vlastních výpěstků působí preventivně v celé řadě závažných onemocnění. V zahrádkách je již nyní viditelný posun od produkce kvantitativní ke kvalitativnímu způsobu hospodaření. Zvyšovat se bude produkce vysoce hodnocených **biopotravin**. Přestože se může jejich přínos zdát v současnosti přeceňovaný, nepochybně bude v nejbližší době jejich obliba vzrůstat. Již nyní kvalita pěstovaného ovoce, zeleniny, bylin i léčivých rostlin často značně převyšuje běžně dostupný standard v obchodní síti. U spotřebitelů je znatelný posun ke kvalitní produkci, a proto tento aspekt zahrádkaření bude stále nabývat na významu.

Spolupráce ZO s výchovně-vzdělávacími institucemi je v západních zemích již běžnou praxí. V současnosti se tato skutečnost začíná promítat i do tuzemských ZO a u mnoha osad lze zaznamenat rozvíjející se trend vazby na vzdělávací zařízení. Zahrádkaření má **edukativní předpoklady** prakticky v celé šíři vzdělávacího systému, od výchovy pro mateřské školy po univerzitní aplikovaný výzkum. Některé osady se v tomto smyslu již uplatňují a je

třeba tyto tendence nadále podporovat, rozvíjet či nejlépe vytvořit funkční systém úzké spolupráce.

Zejména pro generaci vyrůstající ve městech v době informačních technologií bude stále důležitější zprostředkovat v co největší možné míře **kontakt s životními cykly**, periodicitou a proměnami přírodních dějů. ZO tak mohou u nejmladší generace účinně napomáhat budování vztahu k přírodě, životnímu prostředí a tím i k jeho následné ochraně.

Účelné zapojení zahrádek a ZO v sociální tematice je možné také v rozvinutí **spolupráce s hendikepovanými** obyvateli, sociálně znevýhodněnými (dětské domovy, zařízení pro týrané) a charitativními organizacemi.

V neformální rovině jsou zahrádky místem **intergeneračního dialogu a setkávání**. Přestože v současnosti převažují mezi uživateli zahrádek starší obyvatelé, je patrná postupná generační obměna. V návaznosti na školní a zájmové spolky dotýkající se ekologické výchovy a dalších přírodních disciplín lze předpokládat, že i nejmladší generace se s hodnotami a přínosy zahrádkaření setká; a i z toho bude vyplývat další narůstající zájem.

V následujících padesáti letech bude stárnutí obyvatelstva dominantním demografickým procesem Evropy. V návaznosti na populační vývoj a stárnutí české populace se předpokládá, že podíl seniorů se zdvojnásobí. V ČR se očekává v roce 2050 ke třem milionům občanů starších 65 let (ČSÚ, 2009). Jednoznačně bude narůstat tlak na zlepšení životních podmínek seniorů, a to nejen v oblasti sociálně-zdravotního zajištění, ale i v soběstačném trávení volného času a jejich zapojení do společnosti. Zahrádky tak zcela jistě budou, v budoucnosti ještě více než nyní, **důležitou seniorskou aktivitou** a prostředkem jejich plnohodnotné integrace.

Společenské přínosy zahrádkových osad jako svébytného rekreačního, informačního a sociálního prvku města jsou vysoce důležité a zejména v této oblasti se budou zahrádky i v budoucnosti ještě více uplatňovat.